

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 478-A SESIUNE PLENARĂ DIN 28 ȘI 29 MARTIE 2012

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind instituirea programului „Europa creativă”

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD)

(2012/C 181/07)

Raportor general: **dl Dumitru FORNEA**

La 30 noiembrie 2011 și 15 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 173 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul și, respectiv, Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind instituirea programului „Europa creativă”

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD).

La 6 decembrie 2011, Biroul Comitetului a însărcinat Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI) cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl FORNEA raportor general în cea de-a 479-a sesiune plenară, care a avut loc la 28 și 29 martie 2012 (ședința din 28 martie), și a adoptat prezentul aviz cu 168 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Industriile creative trebuie să fie abordate în corelație cu noul ciclu de dezvoltare industrială și nu ar trebui privite izolat, ci în relație strânsă și interdisciplinară cu alte servicii și procese de producție. În acest context, industriile creative trebuie să fie percepute ca un catalizator al evoluțiilor inovative în industrie și în sectorul serviciilor.

1.2 Sectoarele culturale și creative trebuie să ocupe un loc important în Strategia 2020 deoarece acestea contribuie la un tip nou de creștere în UE și trebuie să fie clar faptul că evoluții la zi ale industriilor creative sunt desirabile în toată Europa și nu trebuie să fie limitate la un număr de țări sau de regiuni.

1.3 Comitetul subliniază importanța dimensiunii economice în Programul Europa Creativă și este de acord cu ideea că acesta ar trebui să încurajeze orice operator din sectoarele culturale și

creative să aspire la independență economică. Totuși, se pare că programul se concentrează prea mult pe obiectivul general privind competitivitatea, în timp ce obiectivul referitor la promovarea diversității lingvistice și culturale europene este mai puțin vizibil.

1.4 Comitetul susține cu tărie propunerea de a crește bugetul și consideră că suma totală de 1,8 miliarde de euro alocată programului „Europa creativă” trebuie să fie menținută. Este o creștere semnificativă dar care reprezintă o sumă relativ mică dacă ne raportăm la bugetul UE sau la fondurile alocate de unele state membre pentru susținerea activităților culturale.

1.5 Fuzionarea programelor Cultura și MEDIA este acceptabilă în situația în care componentele propuse sunt descrise clar și statutul lor este garantat. Se poate realiza acest lucru prin evidențierea defalcată în baza juridică, a procentelor din

buget pentru fiecare componentă și a cotelor minime alocate acestora. De asemenea, pentru o mai mare transparență și o mai bună înțelegere a bugetului, este de dorit să se stabilească liniile de acțiune anuale.

1.6 CESE consideră că succesul programului-cadru „Europa creativă” depinde în mare măsură de cooperarea între componentele MEDIA și CULTURĂ, concomitent cu dezvoltarea unei abordări transversale care să contribuie la apariția unor linii de acțiune comună între diferitele programe finanțate de Uniunea Europeană. ⁽¹⁾

1.7 Comitetul simte lipsa unor indicații clare cu privire la modul în care Comisia intenționează să implice reprezentanții relevanți ai părților interesate în procedurile de aplicare. Articolul 7 nu este suficient de clar. ⁽²⁾ Accesul la finanțare trebuie facilitat tuturor organizațiilor de drept privat care întreprind activități culturale și creative aflate sub incidența regulamentului. Organizațiile economiei sociale active în aceste sectoare precum și alte organizații relevante ale societății civile ar trebui să aibă de asemenea acces la acest mecanism de facilitare.

1.8 Procedurile administrative trebuie să fie simplificate prin dezvoltarea de aplicații și proceduri on-line mai rapide, de monitorizare și gestionare a programelor ⁽³⁾. Este necesar de asemenea, să se îmbunătățească procedurile și capacitățile tehnice de comunicare, aplicare și depunere a rapoartelor intermediare și finale, așa cum este nevoie și de o procesare mai eficientă a dosarelor beneficiarilor de programe grant.

1.9 Având în vedere formatul foarte deschis și flexibil al regulamentului, comitologia propusă, nu garantează faptul că statele membre vor avea un control suficient în procesul de implementare al programului. Procedurile comitetelor trebuie să fie modificate pentru a se da experților din statele membre oportunitatea de a se întâlni în mod regulat pentru a dezbate pe tema proiectelor selectate. De asemenea, este necesară prevederea unei proceduri simplificate de adaptare a parametrilor specifici liniilor de acțiune, după o evaluare periodică.

1.10 Mai mult, acest format deschis și flexibil face ca Ghidul Programului să fie de o importanță deosebită, deoarece el va arăta exact ce acțiuni vor fi întreprinse, condițiile de aplicare, nivelele de cofinanțare, etc. Comitetul solicită Comisiei să elaboreze ghidul într-un mod deschis și transparent și își manifestă interesul de a fi implicat în acest proces.

⁽¹⁾ Așa cum sunt detaliate și în Art.13,pct.1 (b) din propunerea de Regulament.

⁽²⁾ Articolul 7 din propunerea de regulament face referire la mecanismul de facilitare a accesului la finanțare „pentru întreprinderile mici și mijlocii și pentru organizațiile din sectoarele culturale și creative europene”

⁽³⁾ În prezent, procesul este considerat foarte dificil deoarece toată documentația trebuie trimisă prin poștă, iar răspunsurile vin uneori chiar după 3-4 luni.

1.11 Comitetul consideră că este nevoie de o abordare mai flexibilă cu privire la propunerea Comisiei de a fuziona în cadrul birourilor „Europa creativă”, punctele de contact cultural cu birourile MEDIA, prin luarea în considerare a realităților regionale specifice din statele membre. CESE subliniază importanța menținerii proximității geografice față de operatorii din cele două sectoare precum și a unei expertize separate pentru componenta Cultură, respectiv componenta MEDIA, date fiind diferențele semnificative între realitățile și modurile de realizare a activităților în cadrul acestora. Noile birouri „Europa creativă” trebuie să se construiască pe baza experienței deja acumulate de punctele de contact cultural și de birourile MEDIA.

1.12 Mecanismul financiar propus este un pas în direcția corectă și ar trebui să fie popularizat pentru a conduce la o schimbare a modului în care instituțiile financiare percep și evaluează antreprenorii din sectorul cultural și creativ. Instrumentul trebuie să garanteze o acoperire geografică echilibrată și nu trebuie să funcționeze în detrimentul mecanismelor de sprijin de tip grant.

1.13 Proprietatea intelectuală reprezintă un factor cheie pentru stimularea creației și a investițiilor în producerea de conținut cultural și creativ, precum și pentru remunerarea creatorilor și creșterea oportunităților de angajare în aceste activități. În acest context, CESE subliniază importanța aplicării efective a drepturilor de proprietate intelectuală atât la nivel comunitar, cât și global.

1.14 Selectarea și implementarea proiectelor finanțate prin intermediul Programului „Europa Creativă” trebuie să se facă cu respectarea deplină a principiilor și valorilor UE privind democrația, drepturile omului și ale lucrătorilor, responsabilitatea socială. De asemenea, este necesar să existe un mecanism care să prevină proliferarea violenței și a discriminării pe parcursul punerii în practică a proiectelor care sunt finanțate prin acest instrument.

2. Propunerea de regulament a Comisiei

2.1 Regulamentul instituie programul „Europa creativă” pentru sprijinirea sectoarelor culturale și creative pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2014 și 31 decembrie 2020. Programul se limitează la susținerea acelor acțiuni și activități care prezintă o potențială valoare adăugată europeană și care contribuie la realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020 și ale inițiativelor sale emblematiche.

2.2 Obiectivele generale ale programului favorizează protejarea și promovarea diversității lingvistice și culturale europene și consolidarea competitivității sectoarelor culturale și creative cu scopul de a promova o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

2.3 Obiectivele specifice ale programului:

- sprijinirea capacității sectoarelor culturale și creative europene de a funcționa la nivel transnațional;
- promovarea circulației transnaționale a produțiilor culturale și creative, dar și a operatorilor și a accesului la noi categorii de public din Europa și din afara acesteia;
- consolidarea capacității financiare a sectoarelor culturale și creative, în special a întreprinderilor mici și mijlocii și a organizațiilor;
- sprijinirea cooperării politice transnaționale pentru a stimula elaborarea de politici, inovarea, consolidarea publicului și noile modele de afaceri.

2.4 Structura programului:

- componentă trans-sectorială adresată tuturor sectoarelor culturale și creative – 15 % din bugetul total;
- componentă Cultura adresată sectoarelor culturale și creative – 30 % din bugetul total;
- component MEDIA adresată sectorului audiovizualului – 50 % din bugetul total.

3. Observații generale

3.1 În 2008, sectoarele culturale și creative au angajat 3.8 % din forța de muncă din Europa și au contribuit cu aproximativ 4,5 % la PIB-ul UE. CESE este convins că programul-adru „Europa creativă” va ajuta la implementarea Strategiei UE 2020, și, la fel ca și Comisia, consideră că inovația, creativitatea și cultura trebuie să joace un rol esențial în educația modernă a cetățenilor europeni, contribuind astfel la dezvoltarea spiritului antreprenorial, creșterea inteligentă și durabilă și la realizarea obiectivelor privind incluziunea socială în Uniunea Europeană.

3.2 Relația complexă dintre cultură și economie și contribuția industriilor culturale și creative la dezvoltarea statelor membre, la creșterea coeziunii sociale și la consolidarea sentimentului de apartenență la spațiul european ar trebui să determine factorul politic să reevalueze rolul culturii în politicile naționale și europene. Prin urmare, este necesar ca noul program de sprijin financiar să reflecte nevoile sectoarelor culturale și creative în era digitală, printr-o abordare mai pragmatică și mai cuprinzătoare.

3.3 Sectorul cultural nu este omogen și are diverse moduri unice de funcționare. De exemplu, activitățile ce privesc producția muzicală și discografică au un model economic propriu și se desfășoară într-un mediu radical diferit de acela al artelor spectacolului („*Performing Arts*”). Prin urmare, este important ca programul „Europa creativă” să permită, prin componentele sale, abordări flexibile, care să conducă la facilitarea accesului și utilizarea eficientă a programului de către beneficiarii potențiali, vizați prin propunerea de regulament.

4. Observații specifice

4.1 Comitetul Economic și Social European și-a exprimat deja opinia cu privire la industriile culturale și creative în avizul cu același nume adoptat în sesiunea plenară din octombrie 2010, care l-a avut ca raportor pe dl Cappelini și coraportor pe dl Lennardt. Avizul mai înainte menționat a fost elaborat în contextul consultărilor pe tema Cărții verzi „Eliberarea potențialului industriilor culturale și creative”.

4.2 Prezentul aviz pe tema propunerii de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind instituirea programului „Europa creativă”, nu va retrata subiectele care au fost deja abordate în avizul pe tema Cărții verzi, ci va încerca să vină în sprijinul Comisiei, cu observații directe la textul propus de aceasta la data de 23.11.2011, în COM (2011) 785 final.

4.3 Creșterea bugetului la 1,8 miliarde de euro, pentru perioada 2014-2020, a fost salutăată de către operatorii din cadrul acestor sectoare, chiar dacă această creștere trebuie raportată la un număr mai mare de țări beneficiare și la o extindere a perimetrului programului către industriile creative. Termenul „industrii creative” nu este clar definit în cadrul regulamentului și ar fi indicat ca textul să ofere detalii suplimentare cu privire la domeniile exacte de acțiune a programului și la operatorii afectați.

4.4 Fuzionarea programelor actuale Cultura 2007-2013, MEDIA și MEDIA Mundus într-un program-cadru unic intitulat „Europa creativă” este apreciată de operatorii din sectorul cultural și al audiovizualului ca fiind o inițiativă pozitivă și constructivă a Comisiei Europene. Cu toate acestea, trebuie să se acorde mare atenție modului în care, în cadrul programului, se transpun ambelor componente, politicile sau procesele cu caracter general, fiind necesar să se ia în considerare caracteristicile specifice ale acestor sectoare, în care actorii principali, logica finanțării, producției și distribuției diferă destul de mult de la o componentă la alta.

4.5 Operatorii din sectorul cultural vor acorda atenție, mai presus de toate, tipurilor de finanțări publice, condițiilor de acces și criteriilor de eligibilitate ale programului. De aceste criterii va depinde în mare măsură gradul lor de implicare și sprijin pentru politicile propuse în noul program-cadru.

4.6 Din punct de vedere profesional, se pare că în sectorul audiovizual există o satisfacție generală cu privire la eficiența programului MEDIA actual, dar și față de noile politici prevăzute în programul-cadru „Europa creativă”. Programul MEDIA este apreciat de profesioniștii din domeniu pentru sprijinul și relevanța sa în raport cu piața audiovizualului. Componenta MEDIA prevăzută în noul program nu este prea diferită de programul actual. Cu toate acestea, textul noului regulament ar putea să fie mai precis, cu anexe care să detalieze fiecare linie de acțiune în parte, împreună cu bugetul alocat pentru realizarea acestora.

4.7 CESE salută inițiativa Comisiei de a simplifica procedurile de gestionare a programelor Cultura și MEDIA prin aplicarea într-o măsură mai mare a ratelor forfetare, utilizarea acordurilor-cadru de parteneriat și a procedurilor electronice și prin reformarea instrumentelor de lucru ale Agenției Executive pentru Educație, Audiovizual și Cultură.

4.8 Este nevoie să se conceapă măsuri bine adaptate pentru „asigurarea unor condiții de concurență echitabile în sectoarele culturale și creative europene, ținându-se seama de țările cu o capacitate de producție scăzută și/sau de țările și regiunile cu o zonă geografică și lingvistică restrânsă.”⁽⁴⁾

4.9 CESE consideră că este nevoie să se reintroducă printre priorități măsuri pentru promovarea mobilității artiștilor, a dialogului intercultural și a educației artistice, astfel încât să se sincronizeze măsurile din regulamentul cu alte documente UE relevante pentru aceste sectoare și să se dezvolte mecanisme bazate pe stimulente pentru artiștii care participă la activități culturale sau turnee în afara țării lor.

4.10 În propunerea de regulament, se acordă o atenție deosebită întreprinderilor mici și mijlocii precum și creatorilor individuali. Totuși, organizațiile sindicale reclamă faptul că regulamentul privește generatorii de cultură, oamenii și întreprinderile creative din domeniu, ca pe niște simpli prestatori de servicii și consideră că se face simțită nevoia de a condiționa acordarea ajutorului financiar, de respectare a unor standarde de protecție socială care să înlăture situațiile de precaritate des întâlnite în contractele pe termen scurt specifice proiectelor din aceste sectoare.

Provocări și puncte slabe ale noii propuneri de regulament

La nivel general:

4.11 Creșterea bugetului este o veste bună. Totuși, trebuie să se țină cont de următoarele aspecte:

- un număr mare de țări beneficiare;
- extinderea domeniilor de finanțare;
- noile nevoi pentru trecerea la societatea digitală;
- deprecierea monedei;
- bugetul propus prin regulament, de 1,8 miliarde de euro, pentru perioada 2014-2020, trebuie să fie comparat cu bugetul anual alocat de Franța (7,5 miliarde de euro) sau Germania (1,1 miliarde de euro) și trebuie să fie raportat la bugetul total al Uniunii Europene.

⁽⁴⁾ Art.3, pct.2 (d) din propunerea de regulament

4.12 Politicile foarte diferite în statele membre conduc la distorsionarea posibilităților de accesare a programelor cu finanțare publică destinate sectorului audiovizualului și celui cultural pentru operatorii din țări diferite.

4.13 În ceea ce privește industriile creative, există o sinergie redusă sau inexistentă între programele dedicate inovației sau competitivității întreprinderilor și IMM-urilor, și programul „Europa creativă”. Posibilitățile oferite de evoluția tehnologiilor digitale ar trebui să faciliteze stabilirea unor legături mai strânse între aceste programe.

La nivel operațional:

4.14 Complexitatea administrativă în gestionarea și monitorizarea implementării programului de către operatori. Această complexitate generează costuri semnificative de gestiune, care, practic, reduc bugetul alocat pentru producția și distribuția proiectelor.

4.15 O problemă cronică reclamată de către operatorii din sector, care afectează în special întreprinderile mici, se referă la perioada lungă necesară pentru aprobarea subvențiilor.

4.16 Cu privire la noua facilitate financiară concepută pentru a ușura accesul la credite pentru întreprinderile mici și mijlocii și a altor operatori, pentru sectorul cultural, recurgerea la un astfel de instrument financiar nu este o practică comună. Există riscul ca instituțiile financiare să nu fie interesate să participe, date fiind sumele mici în joc, necunoașterea problemelor specifice din domeniul cultural și rentabilitatea scăzută a unor tipuri de proiecte culturale care nu ar putea să existe fără ajutorul fondurilor publice.

4.17 Monitorizarea operațională și gestionarea garanțiilor alocate prin facilitatea financiară este făcută prin Fondul European de Investiții (FEI), care nu are încă o expertiză specifică în sectorul cultural.

4.18 Fondul MEDIA de garantare a producției, lansat de Comisie în 2010 și care beneficiază de o expertiză recunoscută în domeniu, demonstrează că este nevoie de o sinergie mai mare între noua facilitate financiară și organismele care există deja⁽⁵⁾.

4.19 Fuziunea între punctele de contact cultural și birourile MEDIA într-un birou unic „Europa creativă” este, în teorie, o idee bună. Scopul acestei comasări este de a se garanta astfel o centralizare a informațiilor cu privire la programele disponibile și a se realiza economii pe scară largă prin punerea în comun a resurselor.

⁽⁵⁾ Cum ar fi de exemplu în Franța IFCIC (Institut pour le financement du cinéma et des industries culturelles) și în Spania, Audiovisual SGR (Înființat la sfârșitul anului 2005 la inițiativa Ministerului Culturii din Spania prin implicarea Institutului de Cinematografie și Arte Vizuale și entității care gestionează drepturile producătorilor de audiovizual din această țară)

4.20 La nivel operațional, sunt posibile sinergii, mai ales în ceea ce privește managementul comun și comunicarea, dar este important să se țină cont de faptul că unele țări, cum ar fi Franța sau Germania, au dezvoltat o rețea de birouri regionale care reflectă diversitatea culturală și care au misiunea de a fi în proximitatea operatorilor din teritoriu. Mai mult, activitățile de bază ale sectoarelor culturale și audiovizuale sunt destul de diferite: rețele de producție și distribuție diferite, jucători cheie care necesită diferite tipuri de expertiză.

4.21 Din această perspectivă, ar putea să fie dăunătoare nivelarea competențelor prin impunerea acestei centralizări. Economii realizate astfel pot să fie ne semnificative și nu

justifică modificările structurale propuse. De asemenea, este privită cu suspiciune extinderea misiunilor Birourilor la furnizarea de date statistice sau la sprijinirea Comisiei în asigurarea unei comunicări adecvate și diseminarea rezultatelor și impactului programului, fără însă a fi prevăzute mijloacele financiare necesare pentru a face acest lucru.

4.22 Schimbările în comitologie pot să conducă la unele sensibilități deoarece Comisia propune să modifice procedurile în comitete pentru toate programele. Reprezentanții statelor membre vor pierde, în favoarea Comisiei Europene, puterea de codecizie și cogestionare, iar rolul acestora va fi redus la validarea proiectelor preselecțate.

Bruxelles, 28 martie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON
